

MASARYKOVA UNIVERZITA BRNO

**Fakulta sportovních studií
Pedagogická fakulta- Katedra geografie**

Politická geografie – seminář

Kubánská revoluce

Vypracovala: Lucie Malá, Tomáš Holý
UTV+Ze , II. ročník

Datum: 2.10.2008

Kubánská revoluce

Kubánská revoluce v 50. letech 20. století znamenala svržení Batistova režimu Hnutím 26. července a ustanovení nové kubánské vlády vedené Fidelem Castrem. Revoluce začala útokem na kasárna Moncada 26. července 1953 a skončila 1. ledna 1959, kdy Batista opustil zemi a města Santa Clara a Santiago de Cuba byla obsazena revolucionáři.

Dějiny kubánské revoluce sahají až do roku 1898, kdy se Kuba po porážce Španělska ve španělsko-americké válce stala nezávislou republikou. V letech 1898 – 1902 americké ozbrojené síly okupovaly a spravovaly Kubu na základě tvrzení, že existuje potřeba přechodného období, které Kubu připraví na vlastní vládu. Americké jednotky opustily zemi po prvních prezidentských volbách.

Příčiny revoluce

Následující období až do roku 1930 se vyznačovalo mnoha stávkami – odehrávaly se lokální i celostátní stávky za zvýšení mezd, osmihodinovou pracovní dobu a uznání odborových organizací, byly uspořádány kampaně proti zavedení povinné vojenské služby, odehrály se ohromné demonstrace proti chudobě a vysokým životním nákladům atd. Všechny tyto projevy vzpoury vyvolávaly vládní represe proti radikálním skupinám.

Během tohoto období se v prezidentském křesle vystřídal několik osob. První výraznější postavou byl generál Gerardo Machado zvolený 20. května 1925, později známý jako „Řezník z Las Villas“. Za jeho vlády Kuba ještě výrazněji prohloubila svou závislost na USA. Krvavá Machadova diktatura byla nakonec svržena 7. srpna 1933 generální stávkou a povstáním. 20. srpna 1933 se kubánským prezidentem stal Carlos Manuel de Cespedes, bývalý velvyslanec ve Washingtonu, jeho režim se ale zhroutil po pouhých 21 dnech. Byl svržen proslulou „Vzpourou seržantů“, vedenou tehdy neznámým Fulgencio Batistou y Zaldivar.

Kuba během Batistovy diktatury

V roce 1933 Machadova vláda započala s úspornými opatřeními, vztahujícími se také na armádu. Tvrdě zasaženi byli zejména poddůstojníci, jejichž platy byly výrazně sníženy a služební postup zastaven, Batista tak na hlavní základně Campo Colombia postupně začal získávat přívržence pro myšlenku svržení režimu. Iniciátorem poddůstojnické vzpoury bylo politické studentské seskupení (Directorio de Estudiantes Revolucionarios), které dosadilo posléze do funkce prezidenta republiky profesora Ramóna Graua San Martína, který svěřil armádu do rukou právě Batistovi. Grau San Martínův nacionalistický režim ale nebyl podporován USA, které jej neuznaly.

V lednu 1934 se zhroutil koalice mezi studentskými skupinami a Batistou, který Grau San Martína přinutil k rezignaci a vládl poté sám pomocí loutkových prezidentů. Hlavní roli v zemi převzala Batistova armáda.

Od roku 1940 se po dobu čtyř let stal Fulgencio Batista prezidentem země. V roce 1940 byla na Kubě přijata nová ústava omezující rozlohu pozemkového fondu a ve vládě byli dokonce

zástupci komunistů. Jeho režim zpočátku neměl s USA dobré vztahy, ale to se později zlepšilo, zejména poté, co Batista devátého prosince 1941 po útoku na Pearl Harbor vyhlásil válku mocnostem Osy, Kuba začala sloužit jako výcvikový prostor pro americké a britské piloty a Spojeným státům byly také poskytnuty všechny námořní základny. USA odměnou za to vykupovaly produkci cukru a poskytly Batistově režimu štědré půjčky. Batista v roce 1943 dokonce navázal diplomatické vztahy se Sovětským svazem.

Do roku 1949 se vystříдалo na Kubě několik prezidentů a několik vládních kabinetů, nijak se ale nezměnila daná politická a ekonomická situace. Podruhé se Fulgencio Batista dostal do čela země vojenským pučem v roce 1952. Situace se tehdy vyvinula takto: Předpokládalo se, že ve volbách v roce 1952 zvítězí kandidát demokratických sil Roberto Agramonte. Směr politického vývoje přerušil na jaře téhož roku Batistův státní převrat, kterým byl sesazen Carlos Prío Socarrás a prezidentem se sám jmenoval vůdce puče. Nové volby byly odloženy na neurčito, byla zrušena ústava z roku 1940 a zakázány odborové organizace. Od března 1952 do prosince 1958 zavraždila armáda a policie, za politického teroru při potlačování demokratických svobod na Kubě, asi 20 tis. osob.

Vznik opozičních sil

Vlajka Hnutí 26. července

26. července 1953 došlo k neúspěšnému útoku na druhá největší kasárna země – Moncada v Santiagu de Cuba. Vedoucí postavení při něm měl mladý právník Fidel Castro Ruz, známý člen opoziční Studentské federace.

Fidel Castro se narodil 13. srpna 1926 jako nemanželské dítě. Jeho otec byl značně bohatý statkář majitel plantáží s cukrovou třtinou, který dal svým synům to nejlepší vzdělání, kterého mohli na Kubě dosáhnout. Od roku 1945 Castro studoval na Právnické fakultě. Jako prezident Studentské federace vystupoval značně radikálně proti sociálním nerovnostem, čímž vešel na veřejnosti ve známost. Ještě známějším se stal po vystudování. V roce 1948 se oženil a narodil se mu syn.

Jako právník v té době aktivně vystupoval v celé řadě sociálně a politicky motivovaných procesů a dokonce v roce 1952 podal žalobu na diktátora Batistu za porušování ústavních práv.

Po útoku na kasárna Moncada byl společně s ostatními revolucionáři zatčen. Život mu zachránilo jen to, že neuvedl své jméno, podle pokynů měl být totiž zastřelen, údajně na útěku. Od 16. října téhož roku začal soud. Fidel Castro při procesu odmítl obhájce a hájil se sám. Po 72 dnech samovazby vystoupil před soudní tribunál s obhajobou, která se stala v podstatě programem tzv. Hnutí 26. července.

Nakonec byl Castro odsouzen na 15 let vězení. Byl však záhy propuštěn poté, co byl v roce 1955 pod vojenskou kontrolou voleb Batista oficiálně zvolen prezidentem a v rámci amnestie propustil uvězněné účastníky útoku na kasárna Moncada. Castrovi byl vysloven zákaz vystupování na veřejnosti, a proto 7. července odletěl z Kuby do Mexika, kde se pustil do organizování guerillového Hnutí 26. července. Toto hnutí bylo složeno především z mladých liberálů.

V Mexiku se Castro seznámil s Ernestem Guevarou, lékařem z Argentiny, který se připojil k Hnutí 26. července a stal se jedním z jeho nejbližších spolupracovníků. V létě 1956 byl F. Castro mexickými úřady zatčen a obviněn z konspirace proti kubánské vládě a přípravy atentátu na kubánského prezidenta a z překračování mexických zákonů. Začátkem září 1956 se v Mexico City sešel Castro s José Antoniem Echeverriou, představitelem revolučního hnutí studentů, a vydali společné prohlášení o boji proti Batistovi. Prohlásili, že povstání je připravené natolik, že Kubu bude možno osvobodit již v roce 1956.

Vylodění na Kubě 1956

Při svém pobytu v Tuxpanu v Mexiku objevil Fidel Castro na řece Pontepec starou loď. Její rozměry byly 19 m délka a 4,5 m šířka. Nevelká loď dokázala plout rychlostí jen asi 16 km/hod. 15. listopadu 1956 oznámil Castro světové veřejnosti, že je připraven k ozbrojenému boji a k expedici na Kubu. Jachta Granma vyplula 25. listopadu 1956 z mexického Tuxpanu.

Cesta kolem Jamajky trvala týden a byla dlouhá přes dva tisíce kilometrů. Již 2. prosince 1956 se 82 Kubánců vedených Fidelem Castrem, Raúlem Castrem, Camillem Cienfuegosem a Che Guevarou tajně vylodilo na území Kuby na Playa de las Colorades s cílem připravit povstání.

Výsadek revolucionářů byl záhy zpozorován a armáda na jeho likvidaci nasadila početné vojenské oddíly a letectvo. Dva dny po vylodění, v době, kdy Castro se svým oddílem již směřoval k Sieře, se roznesla zpráva, že spolu se svými spolupracovníky krátce po přistání zahynul. Na domluveném místě v horách Sierry Maestro se po patnácti dnech pronásledování sešlo pouze 14 (v některých pramenech 12) ozbrojených mužů.

Revolucionáři v Sierra Maestra

K všeobecnému povstání, se kterým počítali, nedošlo. Pod vedením Castra se postupně vytvořila partyzánská ozbrojená skupina, která měla svoje centrum v těžko schůdných oblastech zalesněného pohoří Sierra Maestra. Castrova izolovaná skupina se komplikovaně vyrovnávala s divočinou Sierra Maestra a jen s největšími obtížemi mohla působit na úplném okraji širokého hnutí lidového odporu. Castrova skupina byla téměř úplně odříznuta od okolního světa a neměla kontakty s dalšími protibatistovskými organizacemi, ani s Castrovým „vlastním“ Hnutím 26. července.

Přibližně za půldruhého měsíce po vylodění, v polovině ledna 1957, svedl partzánský oddíl Fidela Castra svou první vítěznou bitvu. Objektem útoku se stala nevelká vojenská stanice v La Platě, umístěná na východním pobřeží provincie Oriente. I když nešlo o velkou akci, celá země se dozvěděla, že Castro a jeho přívrženci žijí a jsou schopni boje.

Útok na prezidentský palác

K závažné události došlo 13. března 1957 v Havaně. Členové Studentského direktoria podnikli útok na prezidentský palác s cílem zabít Batistu. Podařilo se jim proniknout až do kanceláře Batisty v druhém patře, ten ale krátce před útokem odešel, což mu zachránilo život. V příštích okamžicích se překvapené vojsko vzpamatovalo a zaútočilo na povstalce.

Došlo ke krátké, ale krvavé bitvě, v níž většina útočníků padla. V době, kdy se povstalci probíjeli do prezidentského paláce, se jiná skupina příslušníků Direktorია zmocnila rozhlasu a oznámila, že Batista je mrtev. Předseda Fedrace univerzitních studentů J. A. Echeverría vyzval lid k revoluci. Po opuštění rozhlasu byl ale na ulici zabit.

Ačkoliv si Fidel Castro dnes přisvojuje zásluhy na této akci, nic o ní nevěděl a ani ji neschvaloval. Dozvěděl se o ní pouze nepřímo. I přesto se z Echeverría a dalších obětí mezitím stali revoluční mučedníci a 13. březen je každoročně připomínán jako významný mezník v historii Castrovy revoluce. Ti, kteří přežili útok na prezidentský palác, později založili nezávislé guerillové oddíly v pohoří Escambray, tzv. „Druhou Escambrayskou frontu“.

Předrevoluční boje

K jedné z nejkrvavějších bitev v rámci protibatistovského povstání došlo 5. září 1957. Námořní základny v Cienfuegos, asi 360 km od Havany, se zmocnili vzbouření námořníci a členové civilních odbojových skupin. Námořníci rozdali zbraně lidem v okolí. Předpokládali, že dojde k simultánnímu povstání v Havaně, které však selhalo kvůli nedostatečné koordinaci, přestože bylo odpáleno asi dvanáct náloží. Vládním pozemním a leteckým silám se nakonec podařilo vzbouřence rozpráshit po tvrdém boji zblízka. Vzpouza byla nakonec potlačena, ale poblíž Sierra de Trinidad byla otevřena druhá povstalecká fronta (vedená Raúlem Castrem), nacházející se pouhých 100 kilometrů od důležitého komunikačního centra Santa Clara.

Následnou Třetí frontu v oblasti Santiago de Cuba a působící také v oblastech El Uvero a El Cobre vedl Juan Almeida. Situace v zemi se stále více stávala pro režim neudržitelnou. Batista proto vypsál na 1. června 1958 volby ve snaze uklidnit situaci.

Mezitím však partyzáni v horách získávali stále více spojenců. Ve snaze zvládnout složitou situaci nabídl Batista povstalcům 3. dubna 1958 amnestii, na což však oni 9. dubna 1958 odpověděli výzvou ke generální stávce, kterou ale vojsko v zárodku ještě potlačilo. Batista si však byl vědom velkého nebezpečí, a proto se v květnu téhož roku rozhodl pro likvidaci partyzánských jednotek.

Partyzáni v té době získali fotodokumentaci z americké vojenské základny Guantánámo z nakládání amerických napalmových pum do kubánských bombardérů, které nemilosrdně vypalovaly vesnice v oblasti ovládané povstalci. Fotografie, které předali revolucionáři sdělovacím prostředkům v USA, měly velkou odezvu na veřejném mínění, které se stavělo stále negativněji vůči činnosti stávajícího kubánského prezidenta a vlády.

27. června přepadli partyzáni několik autobusů převážejících americké důstojníky ze základny do Santiaga. Zajatcům přímo ukázali některé napalmem zcela zničené vesnice. Zajatí vojáci se obrátili dopisem na amerického konzula na Kubě s žádostí o zastavení ničivého

bombardování. Americký konzul Wolam a velvyslanec USA v Havaně A. T. Smith vyjednali přerušení bombardování, což umožnilo povstalcům přeskupit svoje vojska a ubránit Sierru Maestro.

Vítězství revoluce

Mapa postupu revoluce od konce roku 1956 až do prosince 1958

Když povstalecká armáda odrazila definitivně ofenzívu vládních vojsk a fronty se stabilizovaly, obdržel Che Guevara rozkaz k přesunu svých jednotek do střední provincie Las Villas. Hlavním úkolem partyzánů v této oblasti bylo systematicky narušovat dopravu a spoje mezi východem a západem ostrova. Che Guevara, který byl určen jako velitel pochodu, byl současně pověřen, aby se spojil se všemi politickými ozbrojenými skupinami, operujícími v Las Villas.

600 km dlouhý „velký pochod“ začal 31. srpna 1958 a trval do 16. října téhož roku. Od září docházelo k narůstání dezercí kubánských vojáků a k jejich přechodům k povstalcům. Během listopadu a prosince přerušila povstalecká vojska všechny cesty a spoje v Las Villas.

Na hlavní dálnici, vedoucí přes celou Kubu, byl zničen most přes řeku Tuynicay. Hlavní trať byla přerušena na několika místech. Ostrov byl rozdělen na dvě části. Vládní vojska, izolovaná v provincii Oriente, mohla být podporována pouze ze vzduchu. Zde probíhaly nejúpornější boje a postavení vládních vojáků se stávalo každým dnem beznadějnější.

Koncem roku 1958 bylo Batistovo vojsko zcela demoralizováno a poraženo i přesto, že ani početně ani výzbrojí se Povstalecké vojsko vládnímu zdaleka nevyrovnalo. Fidel Castro se svou vojenskou skupinou dobyl a obsadil Santiago de Cuba, kde byl nadšeně obyvatelstvem přijat. V prosinci byl sveden pod vedením Che Guevary třídní vítězný boj o město Santa Clara, čímž byla otevřena cesta k útoku na Havanu.

Údery povstaleckého vojska v horách i odpor ve městech ochromily moc vlády natolik, že se koncem prosince 1958 zhroutila. 1. ledna 1959 v 01 hod. opustil prezident Batista letecky Kubu a o den později – 2. ledna 1959 – vstoupily do hlavního města oddíly povstalců vedené Ernestem Che Guevarou a Camilem Cienfuegosem.

Období po roce 1959

Fidel Castro

8. ledna přijíždí do Havany tehdy 33 letý vůdce partyzánů Fidel Castro. 13. ledna 1959 vynesl Revoluční tribunál první rozsudky smrti nad aktivisty Batistova režimu. Bylo to v době, kdy sdělovací prostředky USA povstání na Kubě hodnotily velmi pozitivně. V první vládě, která vznikla 5. ledna 1959, nebyl Fidel Castro. Předseda vlády, opoziční právník Miro Cardone, do vlády jmenoval především členy umírněného Hnutí 26. července.

Prezidentem se stal Manuel Urrutia Lléo, který se partyzánských bojů nezúčastnil. Byl však všeobecně známý a kladně hodnocený pro svoji soudní objektivitu z doby svého působení v období Batistovy diktatury. Do pěti dnů po svém ustavení byla první kubánská vláda uznána nejen všemi zeměmi Latinské Ameriky, ale i USA, SRN, Velkou Británií, Španělskem a dalšími zeměmi.

Poměrně krátce po vítězství revoluce došlo k dalšímu uvěznění kontrarevolucionářů a dokonce proběhl proces s jedním z čelních Castrových spolubojovníků s Huberem Matosem. Internováno bylo asi 75 tisíc osob. Asi čtvrt milionu lidí, zejména inteligence a duchovní, opustilo v první emigrační vlně ostrov.

Politický vývoj na Kubě poměrně rychle akceleroval po vstupu Fidela Castra do vlády a po změně dalších členů vlády, která již 17. května vyhlašuje nový zákon o pozemkové reformě, který však stávající prezident odmítl podepsat. Následně je prezident Urrutia donucen vzdát se moci a odstoupit.

Do čela Kuby nastoupil radikální prezident Osvaldo Dorticós Torrado, ale ani na tuto politickou změnu USA nijak nereagovaly. Do čela vlády byl postaven Fidel Castro, který se 4. září 1959 sešel s velvyslancem USA P. W. Bonsalem. Oznámil mu, že kromě pozemkové reformy, při níž USA přijdou o 47 % kubánské půdy, kterou vlastní, dojde postupně k dalšímu znárodnění.

Komunistická Kuba

Od toho okamžiku probíhaly politické události na Kubě nebývalým tempem. V poměrně krátké době opravdu následovalo další rychlé znárodnění amerických společností Cuban Telephone Company a Cuban Electronic Company.

Již 21. listopadu byl vydán zákon, podle něhož zahraniční těžařské společnosti musely odvádět státu 60% svých příjmů. Jako odvetné ekonomické opatření americko-britská rafinérská společnost odmítla zpracovávat ropu dováženou na Kubu ze SSSR. Také USA následně výrazně snížily vývozní kvóty kubánského cukru. Kuba odpověděla znárodněním kubánského cukrovarnictví a v srpnu téhož roku znárodnila kubánská vláda zbývajících 26 severoamerických společností.

V únoru 1960 poprvé vstoupili na ostrov zástupci SSSR, aby podepsali obchodní smlouvu mezi oběma zeměmi. V květnu 1960 navázala Kuba se Sovětským svazem oficiální diplomatické styky a začalo období masivní ekonomické a vojenské pomoci SSSR a zemí sovětského bloku.

Čtyři měsíce nato bylo ze strany USA zahájeno obchodní embargo, které trvá až do dnešních dnů. V dubnu 1961 oznámil Castro změnu politického kurzu k socialismu a veřejně se k němu přihlásil při prvomájovém projevu.

V říjnu 1962, v období tzv. Karibské krize, kterou vyvolalo rozmístění sovětských raket na území Kuby, došlo k dalšímu zostření napjatých vztahů mezi Kubou a USA. 2. října 1965 byla založena Komunistická strana Kuby, v jejímž čele dosud stojí současný prezident, předseda vlády a vrchní velitel armády Fidel Castro Ruz.

Reference

- CHALUPA, Petr: Minulost a přítomnost Ekvádoru a Kuby. Akademické nakladatelství CERM, Brno 2002
- Kol. autorů: Černá kniha komunismu II. 1. vydání, Nakladatelství Paseka, Praha 1999
- DOLGOFF, Sam: Kubánská revoluce – kritický pohled. 1. vydání, Anarchistická knihovna FSA, Praha 2002

Citováno z „http://cs.wikipedia.org/wiki/Kub%C3%A1nsk%C3%A1_revoluce“